UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

63.

Замок Гіршберґ - Р.І. Ч:9.

Гр.- Кат. Духовна Семінарія.

УКРАЇНСЬКИЙ
Ц.....
МУЗЕЙ-АРХІВ

С В Я Т О Ч Н Е Ч И С Л О

З НАГОДИ 1-шої ІНАВҐУРАЦІЇ АКАДЕМІЧНОГО РОКУ В ГР. КАТ. ДУХОВНІЙ СЕМІНАРІЇ.

Св. Квітна Неділя 14.квітня,Б.Р. 1946.

З м і с т:

Пропам'ятна грамота з нагоди інавґурації.

Погляд на східні з'єдинені церкви.- Святочне слово о. Ректора.

Хресне йменування - тези доповіді проф. Др-а. Ярослава Рудницького.

Українська гр. Кат. Духовна Семінарія на замку Гіршберґ - проф. Василя Ленцика.

Українська Студентська Громада Богословів - В. Хименця богослова III.-го року.

Програма інавґурації.

П Р О П А М'Я Т Н А Г Р А М О Т А

З НАГОДИ ІНАВҐУРАЦІЇ.

Со благословеніем Отца, со поспішеніем Сина, і со причастіем Святаго Духа.- Во время владітельства Єго Святости Святійшаго Вселенскаго Архиерея Пія XII., Папи Римскаго, Преосвященнійшаго Архиепископа і Митрополита Галицької земли Кир Іосифа Сліпаго, под попеченіем Всесвітлійшаго Замістителя Апостольскаго Візитатора во правах Адміністратора, Отца Николая Вояковскаго, за Ректорскаго правлінія Всесвітлійшаго Митрофорнаго Отца Василія Лаби, Доктора святаго Богословія і Єго Сотрудника Віцеректора, Всечестнаго Отца Михайла Левенца і такоже духовнаго пастира Володимира Маланчука, Доктора Ціломудрія, єромонаха чина святаго Ізбавителя, создано і устроєно бисть духовное училище для студентов святаго Богословія, нарічное Духовная Семинарія, на замку Гіршберкг, принадлежащому імінію рода графов Гіршберкг, в окрестности міста Вайльгайм, Аукгсбуркгской духовной Дієцезії, Мюнхенской области - в пользу ізучающей святое Богословіе украінской молодежи, пребивающей на ізгнанії во Германском краї, находящемся под властію американской побідоносной Армії, і под благодарним попеченіем добродітельной самиританской УНРР-и, - ісполненной туги і мисли о потребующей помощі многострадальной отчизни, і молящей во Тройци Єдинаго Бога і Пресвятую Матер Божую, непрестанно скорую на помощ всім потребующим милости Єя.

Основанная бисть сія Духовная Семинарія во день Преподобнаго Феодора Ігумена Студійскаго, місяца февруарія, дня 8-аго, року Божія тисяща девятсот сорок шестаго, - і в скорі послі основанія начася ученний труд студентов под руководительством професоров Ціломудрія і святаго Богословія во службу Божую і во пользу украінскаго народа.

Днесь Духовная Семинарія празднуєть торжество начала академіческаго года, званное І н а в ґ у р а ц і я, во святую Неділю Ваії. - Да будет милость Божая і благословеніє всему народу украінскому і всім трудящимся в обители замка Гіршберкг - А м і н ь !

Року Божія тисяща девятсот сорок шість, місяца квітня, дня четинадесятаго.

П О Г Л Я Д
н а с х і д н і з'є д и н е н і ц е р к в и.

Інавґураційне слово Отця Ректора, Мітрата Др.-а Василя Лаби.

Маю честь якнайщиріше привітати всіх Високодостойних Гостей, що своєю ввічливою присутністю вшанували сьогоднішню врочисту інавґурацію академічного року в нашій Духовній Семінарії. А рівночасно не-вимовно радію тим, що в часі врочистости нашої Семінарії, яка вже має за собою перші кроки своєї праці, можу прилюдно подякувати Панам, як також властям, що їх вони репрезентують за їхню ласкаву поміч в улаштуванні Семінарії та за їхні клопотання над його удержанням. Приміщення Духовної Семінарії в розкішному замку Гіршберґ завдячуємо військовому правлінню, що передало цей об'єкт УНРРА-і, яка опісля віддала його Ректоратові Духовної Семінарії. Тільки в такий спосіб було можливим креувати Семінарію; її створено серед найкращих ідеальних умовин, і тому вона сьогодні існує.

Особливо почуваюся до обов'язку подякувати П. Інспекторові Велюжинському за його незвичайно щире ставлення до справ нашої Семінарії; я переконаний, що саме П. Інспектор вирішив його існування. Сердечне „спасибі", що частійше повторюватимемо в наших богослуженнях, де сказано нам молитися за „ктиторів і благодітелів цеї святої обителі".

Переходячи до моєї короткої доповіді п.н. „Погляд на

східні з'єдинені церкви вважаю вказаним пояснити, чому послуговуватись німецькою мовою: прямо тому, щоб зрозуміли мене майже всі Високодостойні Гості. Так само із таких самих причин поступить проф. Я.Рудницький у своїй доповіді.

Гр.-Кат. Духовна Семінарія, духовна семінарія східної з'єдиненої церкви на баварському замку під опікою УНРРА-и ! Це екзотична квітна на заході Европи! Буревій безсердечної світої війни переніс її зерно із далекого Сходу аж сюди. З Божого Проведіння впало вона на цей гарний шматок землі серед зелених лісів та голубих озер і тут пустило своє коріння. Тут виростає воно в сонячному промінні першої весни мира. Воно прозябає і в затишку снить найкращі та оправдані надії тому саме, що плекають його добрі люди і люди доброї волі. Перші дні праці вже поза нами, а сьогодні молода рослина святкує свою асносонячну неділю.

Абстрагуючи від святого міста Риму, що на своєму лоні плекає багато виховних і научних заведень східних церков, і - так сказати б - є перманентною виставою всіх із Римом з'єдинених церков, мається тут на Заході рідко правильний, а ще рідше повний суд на ці Церкви. Вичерпні відомості про суцільний образ тих церков та подробиці її внутрішнього життя не мають навіть її безпосередні сусіди і - як це парадоксально може звучати - навіть її власні вірні. Назагал тільки деякі знають на Заході, що з'єдинені східні католики визнають ту саму віру що й латинські католики і з тієї причини є рівновартими католиками. А де живуть ці східні католики , яка їх скількість, який їхній церковний устрій, їхні богослужби, як виглядають їхні релігійні звичаї, в який спосіб та коли з'єдинилися вони з католицькою церквою, - це все речі знані тільки втаємниченим і то втаємниченим шляхом окремих студій.

З'єдинені східні церкви творять на географічній карті католицької церкви справжню Полінезію, подовжну групу островів, що простягається через усі три частини старого світу від італійської Каллбрії та Сицилії аж до західно-індійського узберіжжа Малаґар, від піскової Етіопії аж до поліських боліт і волинських лісів. Сюди належать ще значні

колонії в Канаді та північній і південній Америці. Загальне число католиків східнього обряду визначується сьогодні на 8,200.000 душ.

Це відносно мале число католиків східнього обряду в порівнанні до двох віровизнань, між якими стоять східні католики, та саме латинських католиків, що начисляють 400-міліонів душ і мають такий самий зміст віри, та ок. 160 - міліонів православних /разом з гетеродоксами, монофізитами й несторянами/, з якими вони мають таку саму зовнішню богослужбу; самі ж діляться дуже не-рівномірно на такі церковні цілості:

1. Католицькі українці в Галичині, Карпатській Україні та в заокеанських країнах, зо старослов'янською літургічною мовою, начисляють біля 5,200.000 душ і творять самі для себе майже 2/3 загального числа. Після їхньої унії з Римом у Бересті Литовському в 1596.р. число їх становило для себе біля 8,000.000 душ, це є сьогоднішне загальне число східних католиків. Після поділу давньої католицької Польщі на теренах, що дісталися до давньої царської Росії, зліквідовано насильно унію, а з'єдинених католиків знову привернено до східньої православної церкви;
2. Католицькі румуни у Трансильванії з модерною румунською церковною мовою, друга з черги найбільша східня католицька група, начисляють ок.1,400.000 душ, з'єдинені з Римом у 1701.р.;
3. Католицькі вірмени, після відомих масакр, що їх перебув увесь вірменський нарід багато разів, а передовсім в часі і після першої світової війни, розсіяні по всіх країнах передньої Азії та східньої Европи, з клясичною вірменською літургічною мовою, начисляють около 100.000 душ; починаючи від хрестоносних походів вони з'єдинювалися з католицькою церквою, так сказати б, на рати в різних часах;
4. Сирійсь-арабські мелькіти /королівські/ в Сирії,

Єгипті й Палестині, з арабською літургічною мовою, начисляють б. 170.000 душ, також від христоносних походів починаючи та різнородними хитаннями з'єдинювані з Римом;

5. Т. зв. чисті сирійці в Сирії та розсіяні в Іраку, Єгипті і Палестині, з сирійською і арабською літургічними мовами начисляють около 70,000 душ, з'єдинені з Римом від 1583.р.;

6. Сирійські мароніти в горах Ливану, з сирійською й арабською літургічними мовами, начисляють около 370.000 душ /4-та з черги східня католицька група/, з'єдинені з Римом від часу христоносних походів;

7. Католицькі халдейці в Ірані та Іраку, з сирійською літургічною мовою, начисляють ок. 70.000 душ, з'єдинені з Римом від 1531.р.;

8. Орієнтальні католицькі малябарці на західньому узберіжжі Індії з сирійською літургічною мовою, начисляють 530.000 душ /третя з черги східня католицька група/, з'єдинені з Римом від кінця XV.ст./від завоювання східних Індій портуґальцями.

Там таки повстала в найновіших часах, в 1930.р. з'єдинена з Римом група малянкарезів, ок. 20.000 душ з сирійською та маляйською літургічними мовами;

9. Католицькі копти в Єгипті, з коптійською та арабською літургічними мовами, начисляють ок. 40.000 душ, з Римом з'єдині від XVIII.ст. і

Католицькі абісинці, з літургічною старо-етіопською мовою, біля 30.000 душ, з єдинені з Римом від початку XVI.ст.

10. Італо-греко-альбінці в Калябрії та Сицилії з грецькою літургічною мовою, начисляють ок. 60.000 душ, єдина католицька церковна спільнота східнього обряду, що знаходиться на заході та що стало була з'єдинена з Римом.

Крім того є ще східні католицькі церковні спільноти серед мадярів /дієцезія Гайдудорог, ок. 140.000 душ/, з модерною мадярською літургічною мовою, серед хорватів / ок. 40.000/, серед болгарів та росіян, серед греків і грузинів.

Безпосередньо перед останньою світовою війною проробили галицькі жидівські неофіти далекойдучі приготування,

щоб заснувати у Львові жидівську католицьку громаду з гебрейською, або сирійською літургічною мовою і т.зв. жидівським жаргоном як церковною службовою мовою. Одначе з причини вибуху війни не дійшло до зреалізування цеї плянованої інституції.

Цій різноколіровій картині географічного розподілу, числа вірних, національностей, літургічних мов та історичних дат з'єдинення поодиноких католицьких церковних спільнот східнього обряду відповідає також найбільш різноманітне внутрішнє життя цих церковних спільнот. Що відноситься до устрою, є в них патріяхати, католикати, метрополії, екзархати й самостійні єпископства, а навіть і-тало-греко-альбанці взагалі не мали продовж століть ніяких єпископств, тільки були підпорядковані латинським єпископам поки, в кінці орентофільський папа Венедикт XV. настановив у 1919.р. власного єпископа.

В ділянці літургічного культу ще виразніше відбивається така ж різноманітність. В орентальних католицьких церквах відправляється відповідно до кожної провінції різні богослужби, які приписується Йоанові Золотоустому, Василієві Великому, папі Григорієві Великому, евангелистові Маркові, Кирилові Александрійському, Григорієві Назіянському, Григорієві Просвітителеві, апостолові Якову молодшому, апостолам, східносирийським апостолам Марі й Аддаї та іншим мнимим авторам. Уживані літургії творять також єдину норму, що на її основі клясифікується католицьких орентальів на чотири підобряди: візантійський, сирійський, александрійський і вірменський. Орентал одного підобряду краще визнається на богослужбах інших підобрядів як на богослужбах латинської церкви.

Деякі зо східних католицьких церков златинізували безсердечно надмірно ревні західні місіонери, а саме західно індийських малябарців, вірмен, абісинців. В очах орентальів облатинщені уніяти стали назовні карикатурами гебридами, а на внутрі зіпершенням. Це також не мало здискредитувало ідею унії та дало ворожому унії таборові привід до твердження, що унія вкінці змагає до златинщення орентальів.

Папа Венедикт XIV. рішуче застерігається проти цього неправильного посуджування / в окружному письмі: „Алляте сунт" з 1755.р./: „Нашим гарячим бажанням є, щоб усі народи стали католиками, та не щоб вони всі сталися латинниками". Як різняться одна від одної літургічні форми поодиноких східних з'єдинених церковних спільнот доказує цього факт, що найпростішу літургічну дію, знак христа, виконують поодинокі з'єдинення в найрізнородніший спосіб. Одні христяться одним пальцем, другі двома, трьома або п'ятьма пальцями так, як це роблять латинники; одні христяться від правого рамени до лівого інші навпаки, одні христяться тільки один раз, другі три рази, одні вплоавляють звязані зо знаком христа молитовні слова з „амінь", а другі без нього. Це така різноманітність, яку собі тільки можна подумати. Без огляду на це Апостольська Столиця респектує цю в західній церкві не допускаєму свободу зовнішнього культу, одначе ґарантує її для з'єдинених, а навіть називає під оглядом літургії так різнородні церкви сходу блискучими самоцітамив тіярі зверхника Церкви.

Східні католицькі церкви - хоч одна чи друга є зовсім маленька, або знаходиться денебуть на окраїнах християнського материка, - мають своє особливе значення.

Христос оснував тільки одну церкву, що впродовж століч лишилася по суті неподілена. Символ цієї єдности добачувано у від гори витканій без швів одежі Христа, якрї не ділили вояки під хрестом, тільки кидали за неї жереб. Перший розділ церкви прийшов у році 1054. і дав спокусливий приклад тим поділам, що прийшли після нього. Рік 1054. названий в історії церкви найфатальнішою датою. Фатальність тієї дати стає щойно тоді ясною, коли зважиться, що вже незабаром прийде девять повних століч від розділу західної й східної церкви. Це не мило довге передальнення майже відбирає всяку надію, що колись у майбутньому можуть з'єдинитися обидві відчужені від себе церкви. Єдина надія лежить у словах Христа: „У людей це неможливе, а в Бога всі речі є здійснимі" /Мат. 19.-26./. Відрадуш що християнство може з надією глядіти на відновлення її страченої єдности, дають також

східні католицькі церкви. Вони є сьогодні запрошуючим прикладом до повного з'єдинення усіх християн і доказом, що це дається перевести в дусі любови і терпимости та зрозуміння, що іншому його власне є так миле, як моє мені. Ці церкви є рівночасно тими нитками, якими мається наново зшити роздерту одежу Христову.

- X -

Найбільше зо східних з'єдинених церков, якої Духовну Семінарію воєнна доля зробила вихованком Заходу, святкує саме в цьому році 350 - літню річницю її з'єдинення з церковним заходом, триста п'ятьдесят - літній ювілей її унії з Римом у Бересті Литовському в 1596.р. На жаль не святкує вона його в вінках із зелені і квіту, тільки в терневому вінку переслідувань. Видане з цього приводу в грудні минулого року окружне письмо теперішного Святішого Вітця Пія XII. є одним плачем над стражданнями його стада. Переслідування завивається в етикетку і твердиться рівночасно, що з'єдинені українці в Галичині та Карпатській Україні бажають добровільно з власної спонуки повернутися до православ'я, віри своїх предків. В суті речі ця етикетка є нічим іншим, як загально відомою методою, авв додавку безсердечним оклевстанням.

В тих умовинах являється наша Духовна Семінарія справжнім заповітником загроженої в своєму існуванні української з'єдиненої церкви. Переможні союзні народи, що забезпечили тут на мирній чужині існування й розвиток цій же Семінарії, не залишаються при самих словах, що вони несуть народам свободу життя, думки й віри. Вони доказують це ділом.

Прошу Високодостойних Панів по сказаному розважувати вагу й почування нашої вдячности, якої сердечний вислів я дав Вам і Вашим урядам на початку моєї доповіді.

Х Р Е С Н Е Й М Е Н У В А Н Н Я.*/

/Основні тези доповіді проф. Др-а.Ярослава Будницького./

В основі хресного йменування сьогоднішного християнського культурного круга лежать три основні системи:

1.Староєврейська, грецька й 3. латинська, Тоді коли ст - еврейська й латинська системи ймен стоять окремо для себе, грецьке йменування репрезентує первісне індоевропейське йменування взагалі. Як у грецькій мові, так творено ймена осіб первісно і у германських, кельтських, слов'янських та інших мовах. За те в усіх цих системах можна виразно відділити під семантичним /значеневим/ оглядом дві групи ймен: ймена релігійного та ймена позарелігійного характеру, нпр.:

а/ Р е л і г і й н і й м е н а:

ст.-євр.:	грецькі:	слов.:
Йонатан	Теодорос	Бог/о/дан.

б/ П о з а р е л і г і й н і й м е н а:

ст.-євр.:	грецькі:	лат.:
Тамара /=пальма/	Леон /=лев/	Максімус /=найбільший/.

Хресне йменування в християнському світі творить із мовного погляду синтетичний конґльомерат еврейських, грецьких і латинських ймен і залишків особового назовництва поодиноких індоевропейських мов.

Новотворів типу Христофор, Християн, Костянтин небагато. Зате кидається в вічі велика кількість націоналізованих, скорочених, зокрема здрібнілих та згрубілих ймен. Тоді коли при націоналізації ймен можна відмітити певні граматично - структуральні закони, переймання основного йменння йде завжди шляхом словникових /лексикальних/ запозик.

З культурно - історичного погляду найцікавіша проб-

---

*/ Доповідь вийде незабаром у цілому друком.

лема в хресному йменуванніце мотив вибору такого, а не іншого йменння. Автор [illegible]

Автор відрізняє тут такі основні фактори:

I. Церковно-релігійна традиція /почитання святих, патронати, релігійно - конфесійні тертя/;

II. Позарелігійна, світська традиція /національно - історична, літературна, культурно - наукова, тощо/;

III. Випадковість /т.зв. календарні йменна, йменна з естетичних міркувань і врешті штучні твори/

Тут і там трапляються випадки рівночасного співдіяння кількох факторів в закріпленні, розпоширенні й уживальності поодиноких ймен. Та це вже справа монографічних дослідів, що заторкують собою однаково мовознавство /ономастику/ як теж історію церкви й культури, етнологію /фольклор/ та інші ділянки науки.

Українська Гр.- Кат. Духовна Семінарія на замку Гіршберг.

Незавидне становище гр.-кат. Церкви на рідних землях під сучасну пору, запало глибоко в душі наших провідних кол гр.-кат. Церкви на еміграції. Вони вповні свідомі своєї повинности і відповідальности перед історією, здали собі з цього справу, що їх головним завданням є подбати про виховання молодого нарібку духовного звання, якого на рідних землях жахливо винищують в-супереч ідеалам, за які провадилася друга крівава світова війна. Наш духовний провід без огляду на всі еміграцийні труднощі, доложив усіх старань, щоб себе, гідно оправдати перед грядучими поколіннями та історією Церкви й Народу. І тому нині, коли пишемо ці рядки, ми можемо похвалитися успіхом, а саме наукове заведення для вишколу майбітніх українських священиків стало фактом, а день 14. квітня 1946.- Квітна Неділя - буде золотими буквами записана в історії української еміграції, а зокрема в історії української гр.- кат. Церкви на вигнанні. В цьому дні на замку

Гіршберґ при Гарзе, коло Вайльгайму в Баварії святкуватиме українське громадянство, відкриття академічного року врочистою інавґураційною академією. Можемо сміло сказати за нашою приповідкою: „де потреба найбільша, там поміч Божа найближча." Так само і тут. Серед тяжких умовин скитальщини, Господь Бог не опускає нас. За старанням Апостольської Візитатури, Всесвітлішого о. Ректора Мітрата Др. В.Лаби і Всесв. о.Віцеректора М. Левенця - урядові американські чинники відпускають для української гр. кат. Духовної Семінарії чудовий замок Гіршберґ коло Вайльгайму, в якому серед прекрасної природи, в підальпейській околиці - формуватимуть свої душі й гартуватимуть їх до боротьби за спасіння української душі, майбутні священики - слуги Христа і народу.

Коли хто перший раз приїде до нашої Духовної Семінарії - йому видається це неймовірним, щоб тут в цьому прекрасному замку, могли жити і студіювати українські богослови. Але це факт, а не сповид. Замок, що увійде до історії не лише нашої еміґрації, але й історії останньої війни не старий. Збудував його в роках 1908.- 1910. архитект проф.Гехедер ґрафові Гіршберґ, власникові маєтків Гессенгофен і Ротзе. Колись це маєток з трьома озерами і 700. гектарів землі належав до сестер, що мали тут свою господарку й каплицю з XI.ст., яку однак зруйновано. Замок змінив свойого власника в 1923.р., ґраф Гіршберґ винайняв його банкерові Бляйхредерові. 1933.р. ґраф.Гіршберґ хотів замок знову взяти в своє посідання та Бляйхредери не хотіли уступити. В 1943.р. розвязує справу Гітлер, що вивласнює замок на користь держави. Тут він приміщує рідню Мусоліні, в ньому два дні перебуває сам Мусоліні по визволенню з арешту. після перевороту Бадоліо. В кінці Гітлер приміщує в замку інтернованих родин Угорщини з родиною адмірала Горті; він жив тут до травня 1945.р. Після травня 1945.р., перебирає цей замок на відпочинковий дім американська Армія. З днем 7.II.1946. американська Армія відступає його на Духовну Семінарію.

„Дивний Ти Господи в Твоїх ділах". На замку, в якому зїздились провідні кола Німеччини та радили може над способом винищування Христової Церкви й українського народу,

тепер виховуються молоді кадри українського католицького духовенства.

10.II.1946. Всесвітліший о. Ректор Мітрат Др.В.Лаба зі своїм найблищим співробітником Всесвітлішим о. Віциректором Левенцем відправляють в замку першу Службу Божу та просять Всевишнього о благословення на велике і відвічальне діло. Господь вислухав молитви наших слуг Божих. Замок починає наповнятися молодими кандидатами всіх наших епархій, що опинились в діяспорі на чужині. В замку стає гамірно. Починаються виклади на філософічному і теольогічному факультетах. По старому звичаю з рідного краю, назначено всі чини і гідностис серед питомців: отже - архидуктора /Ґошуляк /,архизахристіян - /Маринович/ архидяк /Сполітакевич/. З приїздом проф: Цісика починає свою працю хор, який на пропорцийно не велике число питомців /зараз всіх є 57./, має дуже поважний відсоток прямо непересічних головів. Хор мав змогу зарепрезентуватись перед ширшою публикою.

На зразок читалень студентів Богословії в рідному краю і тут зорганізовано Українську Студентську Богословську Громаду, яка матиме за мету самоосвітним способом доповнити ті прогалини в освіті питомоців, що їх не можна охопити програмою викладів. Опіку від професорської колегії над Студ. Громадою має проф. Др. В. Лев. Серед оживаючої природи, що з кожним днем все більше і більше показує ту життєдайну силу землі, теплого дощу і весняного сонця - паралельно розвивається як та весняна квітка і наша Дух. Семінарія, для якої тим життєдайним сонцем є напевно молитви оо.Професорів наших страдальних архиєреїв та молитви великого любителя студіюючої молоді, який заступається вже нині за нами перед лицем Всевищнього блаженного Митрополита Андрея. День 14.квітня 1946. це день для нашої еміґрації „Єтоже сотворив Господь".

Українська Студентська Громада Богословів
- У.С.Г.Б.

Після заоснування нашою Духовною Владою укр.гр.-кат. Семінарії на замку Гіршберґ в Баварії в дні 8.лютого 1946.р. та після розпочатої праці з днем 15. лютого ц.р. виникла потреба заснувати /Студентський Гурток./

Через брак достаточної кількости студентів зорганізовано за дозволом Всесвітлішого Ректорату та почином ініціятивного гуртка на чолі з богословом Мариновичом Романом та Василем З. Химинцем заложено самоосвітний гурток, що проіснував під проводом названих ініціяторів аж до оснування Української Студентської Громади Богословів.

До того часу гурток проявив таку діяльність: видав вісім чисел дводневника „Семінарійні Вісті", улаштував святочні сходини на пошану Тараса Шевченка, В річницю проголошення самостійности Карпато-Української держави і свято Крут з панахидою.

На загальному зібранні студентів - богословів в дні 31. березня ц.р. вирішено створити студентське об'єднання з назвою У.С.Г.Б.В.Склад проводу вибрано таких товаришів:

голова	-	Роман Маринович - V.р.
заступник голови	-	Василь Швець - III.р.
секретар	-	Василь Химинець - III.р.
скарбник	-	Богдан Сплгурович III.р.
бібліотекар	-	Богдан Чопик - I.р.
виділові	-	Інж.А.Гарасовський I.р.
		та Михайло Левицький I.р.

Опікуном У.С.Г.Б. назначив Ректорат пана Проф. Д-ра Василя Лева.

Працю в у УСГ.Б. розділено та такі сектори:

а/ Культурно-освітний: - провідник В.Швець.Завдання його: доповіді, гутірки та теми популярно - релігійні, українознавства /історія, географія, література, мова, фольклор,то с/: монографічні опрацювання з ділянки нашої духової культури у зв'язку з працями на семінарах. До-тепер відбувся реферат

В. Химинця - Зорслава „Дещо про Студентську Громаду Богословії та її завдання".

б/ Мистецько-імпрезовий: - провідник Роман Маринович. Завдання його: влаштовувати концерти й імпрези в мурах Семінарії та на терені Баварії. В цьому секторі працює хор під проводом проф. музики Володимира Цісика, який підготовляє богослужбові співи церковні та світські пісні. Після відбутих двох музичних імпрез в замку, головну вагу покладено на першу урочисту інавґурацію академічного року на чужині. Намічені також праці в ділянці малярства, різби і фотоґрафіки.

в/ Видавничий та кооперативний: - на основі рішення загального зібрання провід У.С.Г.Б. заснував кооперативу і доручив ведення її інж. Андію Гарасовському з правом кооптації двох членів, Уділ 10.00 РМ. Кооператива намічує вести крамницю канцелярійного приладдя й разом з видавничім сектором видавати тижневник п.н. „Семінарійні Вісті", скрипти до викладів, ноти і т.д.

Тепер друкується працю проф. Миколи Чубатого : „Історія Української Церкви".

г/ Бібліотека. - бібліотекар Богдан Чепик. Завданням його комплектувати книжки з ділянки фахової літератури, белетристики, ведення в читальні часописів та журналів.

Ґ/ Спортовий: - провідник Михайло Левицький. / Шахи, стук-пук, копаний мяч, віббиванка, сітківка, теніс, плавання, веслярство, і туристика./ В цих родах спорту підготовляється змагання.

Започаткована праця в У.С.Г.Б. має за мету скоординувати членів та підготовляти майбутніх священиків на громадських робітників, потрібних під сучасну пору для рідного краю.

xxxxx Ж xxxxx

П Р О Г Р А М А

урочистої інавґурації академічного року 1946/47. у гр.- кат. Духовній Семінарії на Замку Гіршберґ б. Вайльгаймґ у Квітну Неділю, дня 14. квітня 1946.

I.

1. - Торжественна Служба Божа в год. 10.00.

II.

1. - Інавґураційне слово о. Ректора: „Погляд на історію східних з'єдинених церков".
2. - Бортнянський: Псалом, „Велія Слава Єго" - хор богословів.
3. - Ґуно: „Аве Марія" - Тріо:
   тенор - богослов Степан Рушак,
   скрипка - проф. Володимир Цісик,
   гармонія - богослов Анатоль Мірошник.
4. - Артимовський: „Владико неба і землі" - хор богословів.
5. - Проф. Др. Ярослав Рудницький: „Хресні імена християнської церкви".

Диригент хору проф. Володимир Цісик.

xxxxxxxx
xxxxxx
xxxx
xx

Редаґує Колеґія при У.С.Г.Б.

Друкував і опрацював технічну сторінку богослов Степан Сулик.

ЗАМОК ГІРШБЕРҐ Р: I. Ч: 11 - 12.

ГР.- КАТ. ДУХОВНА СЕМІНАРІЯ.

СЕМІНАРІЙНІ РІСТІ.

ЧЕРВЕНЬ - ЛИПЕНЬ

1946.

З М І С Т :

1. Проф.Д-р Василь Лев: „ПОВОРОТ ВЛАДИКИ" стор. 1.
2. Богдан Лепкий: „КОЛИСАВ МОЮ КОЛИСКУ" " 3.
3. Роман Маринович: „БОГДАН ЛЕПКИЙ" " 3.
4. Ярослав Левицький: „О.ОЛЕСЬ" " 5.
5. О.Олесь: „О, СЛОВО РІДНЕ" " 10.
6. О.Олесь: „НЕ СВАРІТЬСЯ" " 10.
7. Проф.Д-р Василь Лев: „ІВАН ФРАНКО ЯК УЧЕНИЙ" " 11.
8. Ярослав Левицький: „СТАН УКРАЇНСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА В ДРУГІЙ ПОЛ.XVI.і НА ПОЧ. XVI.СТ." 17.
9. СЕМІНАРІЙНА ХРОНІКА " 20.
10. Б.М. „ПРОГУЛЬКА ДО ОБЕРАММЕРҐАВ" " 22.
11. Василь Матвіїв: „ІЗ ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТИ НАШОЇ СТУДЕНСТСЬКОЇ ГРОМАДИ" " 24.
12. „ЩО ДЛЯ ЦІКАВОСТИ - НЕ ЗАШКОДИТЬ ЗНАТИ" " 26.
13. „ЛЕМ - НАШИМ КОПУНАМ" " 27.
14. „СПОРТ У СВІТІ" " 28.
15. „З РЕЛІГІЙНО - ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ" " 28.

= X =

Л. В. 169 /589/,
29.VII.1943.

П О В О Р О Т В Л А Д И К И.

/Спогад про Митрополита Андрея в дні Його народин/.

Продовж половини століття, рік-річно аж до 1944.р. ввесь український нарід західних земель, а також багато і східних українців вітали день народин /20.VII./ Найбільшого Сина України, Князя гр.кат.Церкви Митрополита Андрея. Український нарід клонив голову перед його Маєстатом і засилав до Всевишнього молитви подяки за здоров'я і многі літа Найдостойнішого Соленізанта. Пробігаючи в думках історію життєвого шляху Митрополита Андрея, бачив у ній частину історії українського народу, нагадував його світлі і хмарні хвилини.

Одним із важних спогадів є заслання Митрополита Андрея московською владою в 1914.р. Курськ, Суздаль, Ярославль - місця страждань Архієрея за свій нарід. Після важких років заслання прийшов тріюмфальний поворот у рідний край у митрополичу столицю на Святоюрській горі. Цей незабутній поворот сповняє наші серця незмірною радістю, будить віру у краще майбутнє.

Завернім думками в ті часи. Шлях з Московщини у західну Европу до Швайцарії, а далі Відень, Краків, Львів. Скрізь вітали свої і чужинці Дорогого Гостя, та найвеличавіше прийняття було таки у Львові.

В хвилині, коли Митрополит Андрей зїздив поїздом з Перемишля на головний двірець у Львові, в місті зібралося українське громадянство, головно на вулицях, якими Архієрей мав повертатися до своєї резиденції.

Коли поїзд станув на головному двірці, і з ваґону вийшов Митрополит, на пероні привітав Його член Габсбурзької династії Архикнязь Вільгельм, а далі представники капітул української, вірменської і латинської. Крім них був теж брат Митрополита Андрея, ґраф Лев Шептицький з сином. В оточенні названих достойників перейшов Архиєрей до гарно прибраного вестібулю, де мале українське дівчатко подало Йому китицю білих квітів. Тут привітав Його промовою о.офіціял Андрій Бі -

лецький. Був це вислів радости і вдяки Богові за щасливий поворот нашого Князя Церкви.

Опісля вітали тут Владику представники інших націй, а в кінці Др. Степан Федак, що сам теж перейшов важкі роки царського заслання. В його промові відбилася виразна риса синівської любови і прив'язання народу до особи Митрополита Андрея.

Після промови всів Митрополит з архикн. Вільгельмом до гарно прибраного повозу. Тут привітав Його промовою атаман УСС Гриць Коссак. Тепер рушив поїзд поволі вулицями в напрямі Святоюрської гори. За ним їхали передові представники українського громадянства, як проф.Др.К.Студинський, п.Є.Макарушкова, проф. В. Масляк, Др.С. Федак, почот архикнязя і багато інших . Повіз їхав поволі вузькою вулицею, утвореною масами народу. Пластова молодь і вибрані впорядчики зберігали скрізь взірцевий порядок. Тисячі громадян, не тільки українців, простягали руки до Достойного Владики, діти в народних одягах сипали поперед возом квіти. Сипалися вони теж із бальконів та вікон кам'яниць.

На вулиці св.Тереси уставилися процесії з львівських і підльвівських церков. Похід посувався дуже повільно серед багатотисячної маси громадянства в супроводі гучних оплесків та окликів. До глибини зворушений Митрополит з сльозами в очах благословив своїх вірних. Вкінці похід задержався перед брамою Святоюрської резиденції Князя Церкви. Там привітав Його палкою промовою посол Др.Володимир Загайкевич. Гарячими словами великої синівської любови до Владики виявив промовець радість цілого народу і попросив Архієрея знову після трилітньої відсутности, прийняти в свою опіку ввесь український нарід та знов обняти свій митрополичий престол.

На подвір'я Святоюрської гори не могли ввійти всі люди, тільки представники установ, делеґації та корпорації. В оточенні своєї капітули ввійшов Митрополит до церкви і тут подякував Богові за щасливий поворот до рідного краю і своїх вірних.

І ще одна привітальна промова о. крилош. Т. Лежогубського, а вкінці відповідь Митрополита Андрея. Незломна віра в Боже провидіння, Божу всемогучість і справедливість та надія на Ласки Всевишнього і щира опіка над нашим народом - це зміст глибоко продуманої промови Князя Церкви. Гимном „Тебе

Бога хвалим" закінчилося це величне свято - тріюмф перемоги правди над неправдою; тріюмф справедливости Божої.

І хоч сьогодні немає між живими Найдорожчого Владики, дух Його вітає між нами скитальцями, вигнанцями з батьківщини. Його ненадійна, загадкова смерть - це сьогодні найбільша і найкраща жертва за многостраждальний український нарід. Дух Покійного Владики мов старозавітний Мойсей веде свій нарід до кращого завтра, до рідного Краю.

Богдан Лепкий

К О Л И С А В М О Ю К О Л И С К У

Колисав мою колиску
Вітер рідного Поділля,
І зливав на сонні вії
Степового запах зілля.

Колисав мою колиску
Звук підгірської трембіти,
Що від неї зорі меркнуть
І росою плачуть квіти.

Колисав мою колиску
Голос недалеких дзвонів,
І веселий спів весільний,
І сумний плач похоронів.

Колисав мою колиску
Крик неволеного люду,
І - так в серце вколисався,
Що до смерти не забуду.

Роман Маринович

Б О Г Д А Н Л Е П К И Й
/ У п'яті роковини смерти /.

В дні 21. липня ц.р. проминає п'ять років від смерти одного з найкращих Синів України, невтомного працівника на народній ниві, одного з передових українських письменників сучасної доби, автора найкращого твору про гетьмана Мазепу - Богдана Лепкого.

Богдан Лепкий народився 9. листопада 1872. р. в селі Кропульці на Поділлі, в священичій сім'ї. Його батько - о.Сильвестер письменник - народовець, що виступав під псевдонімом Марком Мурава. Малий Богдан виростав і виховувався у письменницькій атмосфері, що також впливало на розвиток його письменницького таланту. Народну і середню школу кінчив у Бережанах. Університетські студії відбував у Відні, Львові й Кракові.

Покінчивши філософічний виділ був спершу учителем бережанської, а опісля від 1899.р. одної з краківських гімназій. В часі першої світової війни перебував у різних місцевостях Австрії й Німеччини. З початком війни прибув до Відня, де працював у „Культурній Раді" та „Союзі Визволення України", видаючи популярні книжечки для українців, між іншим і свої твори. З Відня поїхав до Німеччини вести освітню працю в таборах українських полонених, де серед важких обставин і тяжкої праці перебув п'ять років. По війні вернувся до краю і невдовзі став професором української літератури в краківському університеті. На цьому становищі перебув до 1939.р.. По упадку Польщі жив далі в Кракові, заробляючи пером на життя. Тут і помер 21. липня 1941.р. в 69-му році життя.

Богдан Лепкий - поет і письменник. В його поезіях являється то лірика настроїв зів'ялого листя, то боєвий тон патріотичний, то елегійний тон жалю і смутку. В його оповіданнях тематика селянського життя, де схоплена психіка села з чіткою і глибокою докладністю, далі тематика із життя інтеліґенції. В повістях описує сучасне і минуле життя українського народу. Найкращим його твором є історична повість - Трилогія „Мазепа", в якій автор всебічно накреслив картину культурного і політичного життя українського народу в другій половині XVII.і поч. XVIII. ст.ст. На тлі політичних відносин змалював могутню постать великого українського гетьмана Івана Мазепу. Мазепу представляли в літературних творах чужі і свої письменники, але Лепкий вивів його найкраще з усіх письменників.

Крім літературних творів написав Лепкий спогади із свого життя у кількох частинах: „Казка мого життя", „До Зарваниці", „Крегулець". Цим спогадам надав літературну форму. На сторінках щоденника „Краківські Вісті" видрукував поет історичну повість з часів Виговського п.н. „Крутіж"; опісля вийшла вона окремою книжкою. Це остання повість поета.

Богдан Лепкий - також літературний критик та історик літератури. Українською і чужими мовами написав він низку наукових праць, розвідок і статтей про українську літературу, а зокрема про деяких українських та чужих письменників. Перекладав він архитвори української літератури, як „Слово о пол-

ку Ігоревім" й Шевченкові поезії, на польську мову.

Богдан Лепкий був теж добрим знавцем мистецтва, бо сам з природи був наділений малярським талантом. На основі дослідів давніх українських мальовил у польських костелах у Кракові та інших містах, написав він студію, з якої довідуємося про культурний вплив України на Польщу.

До останньої хвилини свого життя, до самої зовсім ненадійної смерти покійний мріяв про скорий поворот до батьківщини і радів, що може бодай останні роки свого життя житиме й працюватиме на своїй рідній, але вільній вже землі. Одначе невблаганна смерть, що прийшла до нього так ненадійно, не дала дождати тієї хвилі, якої з биттям серця і з тугою ждуть міліони українців. Та хоч і жив покійний здалеку від своїх, між чужими людьми, ніколи не перестав думати про рідну землю, про Україну й ніколи не перестав працювати для Неї.

Все своє життя віддав покійний своєму народові, всю свою працю, всю свою літературну й наукову творчість посвятив Україні. Він виконав гідно свій національний обов'язок, переказуючи свому суспільству віру в краще майбутнє народу, наперекір тяжким часам:

Ми хочем жить, хоч попелом, димами,
Руїною покрився рідний край,
Хоч „вічную" співають вже над нами,
Ми віримо, що йде, що йде, нам май;
- -
Ми віримо глибоко й безконечно,
Що правда і добро, і наш НАРОД НЕ ВМРЕ.

Ярослав Левицький

О. О Л Е С Ь

/ В другу річницю смерти /.

Дня 23.XI.1878.р. в містечку Білопіллі Сумського повіту, в сімї торговельного службовця Івана Федоровича Кандиби, народився син Олександер - відомий опісля майстер українського слова Олесь. Родина Кандиб походила зі старовинного чумацького роду. Батько поета працював також у рибному проми-

сі в Астрахані. Коли поетові будо десять ррокiв помер йому батько. Спочатку осиротілій сім'ї допомагав дід, мешкау у селі Верхосулля, але коли і він помер, тоді ввесь тягар життя упав на плечі матері. Період перебування Кандибів під дбайливою опікою діда був мабуть найкращим для хлоп'ячих років поета.

Гарне українське село в садках зі старенькою церквою на майдані. Стара оповита історичними спогадами з половецьких часів Сула, що починає недалеко від Верхосулля свою течію і Сульський ліс біля села і чудовий парк поміщиків Музуревських і навколо розкішний шовковий степ і старовинні могили, - ось те оточення, в якому зародилося поетичне натхнення хлоп'ячої душі.

Верхосульські літні дні, сільські луки,ниви на степу та пісні друзів і подруг дитинства, різних Папет, Крохмалів, Панченок, що закінчили свої дні якщо не 1933.р., то мабуть десь на півночі, це той час життя поета, коли в серці його вже дзвонять звуки, а радість ще не обіймається з журбою. Вже з ранніх літ любив поет українську поезію. Це завдячував своїй матері, що сама знала майже напам'ять "Кобзаря" і цю любов до поезії Шевченка прищепила вона і своїм дітям. Мати поетова мала великий вплив на сина, бо виплекала в ньому поетичну музу, а коли він після 1918.р. опинився на вигнанні за кордоном, мати і син безперестану тужили одне за одним і жили надією скорого побачення. Тому багато ніжности вкладає син в рядки надісланого до Сум в день смерти матері 1929. р. вірша.

Ось - ось прийду до хатоньки своєї,
Де мати жде мене й не жде...
Я скрикну: „Матінко" до неї -
Вона ж на груди упаде.
І будуть литись теплих слів потоки,
І в них дзвенітимуть слова:
„Я ждала, ждала цілі роки
І сохнула, і в'яла, як трава".

Року 1893.веселий хлопець закінчує білопільську 4-річну школу. Хоч хотілось йому йти в гімназію, але бачучи, що мати не має засобів на його удержання в гімназії, вступає до

Деркачівської сільсько-господарської школи, що була під Харковом. Великої ваги до агрономічних наук поет не прив'язував, а за це щораз більше почав любити літературу. Сам, як редактор і як головний автор видавав гарно скомпонований шкільний журнал „Комету". Після 4-ох років закінчив поет цю школу. Не маючи відповідних нот у науці, не міг поет поступити в університет, про який він мріяв. Він задовольнився вступленням до ветеринарного інституту.

В 1898.р. переїхала сім'я Кандиб з Білополля до Сум, де сестри навчалися в гімназії. В той час поет вже має літературні заробітки, бо його майстерні по-російськи писані вірші охоче друкують різні часописи. Коли в 1903.р. в Полтаві на святі відкриття пам'ятника Котляревському, з наказу міністра Плеве заборонили промови українською мовою, тоді всі учасники як один покинули залю засідань та свято це перетворилось на національну демонстрацію. На присутнього тоді поета це справило таке надзвичайне враження, що з того часу він почав писати виключно українською мовою під псевдонімом О.Олеся. В 1907.р. видано в Петербурзі першу збірку його поезій: „З журбою радість обнялась". Через два роки появляється друга збірка, а в 1911.р. третя з поемою „Щороку". Критика відразу оцінила Олеся, як талановитого поета.

Від 1907.р. працює поет як ветеринарійний лікар при міській різниці в Києві. Така посада не дуже добре впливала на ліричну вдачу поета. Опісля переходить до лябораторії в Пущі - Водиці, під Києвом. Одначе Олесь не покидає пера, а розвиває й удосконалює поетичний талант і займає одно з перших місць в українській літературі після Шевченка. Після революції в 1918.р. довелось Олесеві піти на еміґрацію. Тут появляється нова збірка поезій „Чужиною", в якій поет вклав всю свою любов і тугу за батьківщиною. Кожна звістка про рідний край була дорогою для нього і коли довелось йому стрічати закордоном Павла Течину й інших українських поетів, що приїздили туди для культурного зв'язку з Европою, то він щиро витав їх питав про рідний край. Пізніше появилося ще кілька зіброк поезій, повних патріотичного патосу й ностальґії, віршована історія княжої України п.н. „Минуле України в піснях", навіяна пієтизмом до нашої минувшини, позначена патріотизмом та

повчальними молитвами та довші і коротші байки й оповідання для молоді і дітей.

До кінця життя не кидав поет пера, хоч важко доводилось йому заробляти на хліб, поки на чужині в чеській Празі смерть не перервала його життя, дня 22. липня 1944.р..

Автори перших біографічних пам'яток про Олеся завжди підкреслювали ліричність його поезій. Одначе творчість поета довела, що крім чарівно - срібнозвучного національного ліризму є в ній ще і глибока патріотичність. Друга половина творчости Олеся - це могутній вираз натхненої любови до України і українського народу. В „Презві" він своїм дотипом розглядая навіть суспільні події та незграбність деяких українських політиків.

М. Сріблянський пишучи про Олеся каже, що свіжим духом повіяло від його пісень. Поезія Олеся вийшла з села, як молода гарна дівчина в квітчастому вбранні, спинилась на царині, притулила долоню до блівок, щоб захистити очі від нестирпучо - яскравого сонячного світла і дивиться в даль - синіючу, глибоку, тремтячу маривом. Жде, сумуючи радіє, що ось - ось незабаром вималюється на обрії пригарна постать лицаря, озброєного і сміливого. І гнівається муза, що в селі не приготовані до зустрічі вимріяного лицаря. Ах, там ждуть і не ждуть, їдять і не їдять, сплять і не сплять.

С. Єфремов каже, що Олесь виступивши в літературі , переживав разом з громадянством страшну бурхливу дійсність. Поет став свідомо на сліжбу передовсім потребам свого часу - часу кипучого та кривавого, що побризкав кров'ю та подихнув гнівом співи самого поета. В бурхливих подіях знайшов він велику красу, перед якою спинився в захваті. Захоплений цією дивною красою відродження Олесь робиться палким співцем, що піснями своїми загріває людей до боротьби. З його струн зриваються тепер дужі і міцні мотиви, такі далекі від особистої лірики першого періоду. Прискорений темп їх і запальний тон так відповідає подіям гарячого часу. Обурення проти насильства за покривджених повно в поезіях Олеся 1905 - 1907р. В них він дає такі гарні зразки громадянської, справді високої поезії, до якої по Шевченкові ніхто ще так високо не здійм всь на Україні. Олесь ще раз показав, що громадянські мотиви, ані трохи не зв'язують крил і не заважають справжньому по-

етові, не підборкують його творчого натхнення.

М. Грушевський так висказується про Олеся: Олеся дало нам перше століття нової української літератури. Його найдальші вірші і многозначуща маніфестація національної української літератури, що відбулася 1903.р. на святі Котляревського в Полтаві рішила його долю, як українського поета.

Україна дістала нового поета - лірика, якого виглядала від часів Шевченка. Дещо в поезії Олеся продовжувала Щоголева, дещо Самійленко - його близьких земляків. Але те, що принесла вже перша його книга була без сумніву, більше, сильніше, суцільніше і краще відповідало новим настроям відродження. Він справді став поетом його і того нового молодого покоління, що з ним вступало в життя - з тими бадьорими, повними надій настроями, які звучали в поезії Олеся. Але заразом приніс він дещо і таке, що стало вічним і невмірущим національним здобутком на всі часи. Трохи в інший спосіб висловлюється про Олеся М.Зеров. „Ніхто не відкидає великої щирости його еміґрантських поезій та чутливости до нових вражень та обставин. На еміґрації в поезії Олеся зявляються каварня і великоміський пейзаж, з тако непідробленою силою вибухають в його рядках настрої ностальґії."

„Для старшого покоління читачів представником, яких є М. Грушевський О.Олесь дорогий споминами про спільні переживання, що знайшли у нього хоч і не глибокий, але гарний відгомін. Для людей цього покоління Олесь - одна зі сторінок їх власної біографії. Для покоління молодшого, що стоїть від поета і його доби далі, більше даних поставитися до Олеся об'єктивніше. Цей шлях об'єктивної історично-літературної перевірки і приводить нас до признання в ньому талановитого поета, що подарував українській літературі нові для неї образи, ритми і звукову гру, але який через різні причини не утворив собі високого і одстояного стилю і кінець-кінцем дав не так багато речей, що витримали огняну пробу останнього десятиліття"

Сьогодні, коли вже скінчився життєвий, а тим самим поетичний шлях Олеся літературна критика матиме змогу охопити цілість його творчости і визначити йому одно із перших

місць серед українського літературного Парнасу*/

О. Олесь

О, СЛОВО РІДНЕ

О, слово рідне, орле крутий,
Чужинцям кинуте на сміх!
Співочий грім батьків моїх,
Дітьми безпам'ятно забутий.

О, слово рідне! Шум дерев!
Музика зір блакитнооких,
Шовковий спів степів широких,
Дніпра між ними левій рев...

О, слово! Будь мечем моїм!
Ні, сонцем стань! В горі спинися,
Осяй мій край і розлетися
Дощами судними над ним.

1907.р.

О. Олесь

НЕ СВАРІТЬСЯ

Не сваріться, жийте в згоді:
Тільки мир зберетусе,
А незгода, наче вітер,
Все по полю рознесе.

Як не будете всі разом
Йти до спільної мети,
Ви, державу зруйнувавши,
Подастеся у світи.

Ви розгубите ту землю,
Що придбали вам батьки,
І тинятиметесь всюди,
Як вигнанці й жебраки.

О.Олесь /„Княжа Україна".
з науки Ярослава М. своїм дітям/.

Література:
*/ - Олександер Зайцев /Орфей українського письменства/. Михайло Сріблянський /Українська хата 1910.р./, С.Єфремов/Історія українського письменства/, М. Грушевський /Передмова до „Вибору поезій О. Олеся"/, М. Зеров /Поезія Олеся і спроба нового її трактування, "До Джерел" У.В. Краків - Львів 1943.р. 236 стор. /.

Др Василь Лев

ІВАН ФРАНКО ЯК УЧЕНИЙ

Універсальний ум Франка і його всестороннє заінтересування для всіх ділянок людського знання записали його в історії українського народу нарівні поетом, як і вченим дослідником української і чужої, сучасної та давньої духової культури. Іскра, що впала на дно його душі ще в кузьні його батька-коваля, запалила в ньому огонь любови до невсипучої праці, до постійного досліджування й вивчання всього, що варте уваги людини, та до передавання своєму громадянству досягнень свого знання у різних формах: поетичні і прозові та драматичні і популярні та точно наукові.

Вже в шкільній лавці ознайомився Франко з освітовою літературою, багато перекладав із неї, а дещо старався передати в формі популярно-наукових статтей і розвідок та рефератів. Заінтересування Франка, що виходило поза рямки літератури /т.зн. красного письменства/ сягало до наукового опрацювання питань із ділянки теорії й історії українського письменства, української історії та економіки й суспільного життя. Підо впливом Драгоманова старався він опрацьовувати в новий спосіб на европейський лад такі ділянки українського культурного і суспільного життя, що лежали облогом і до того часу не були вияснені. І хоч література як красне письменство та як предмет дослідів стало притягали Франка, то він побіч перших статтей-проб з літературознавства, які публікував у „Друзі", поміщує в „Світі" /1881 - 82./ статті в першу міру на суспільні теми, а крім них і літературно-критичні розвідки /про Шевченкові твори: „Гайдамаки", „Кавказ", „Сон"і т.п./.

Праця літературна і суспільна та участь у модних тоді соціялістичних рухах і особисті переживання в наслідок арештів відривали Франка від систематичних студій у Львівському університеті, де він в році 1875. почав студіювати літературу, історію й економічні науки. Тому формально покінчив Франко університетські студії в 1894. р.. До того часу здобуває Франко наукову осьіту самотужки і кидається на різні ділянки української науки та популяризує свої досягнення в тодішніх укра -

їнських та чужих журналах.

І так у 1883.р. перебуває він у с. Вікно біля Скала - та в українського поміщика-мецената Володислава Федоровича та збирає матеріяли до біографії його батька, віцемаршала Галицького Сойму, щоб у постаті того визначного українського діяча дати картину культурних відносин у Галичині в другій половині XIX.ст. В тому ж році займається політичною й економічною історією Галичини з років 1810 - 1848. Від 1884.р. реферує в „Ділі" громадські й економічні справи, а з 1886.р. видає „Наукову бібліотеку", що опісля перемінюється в „Літературно-наукову бібліотеку". Багато випусків-томиків цієї бібліотеки це більші й менші популярні та наукові праці Франка.

Одночасно Франко поволі з публіциста стає науковцем. Ще десять важких років праці „в наймах у сусідів" / 1887 -97/ тратить він хліба ради здебільша на публіцистичну працю в польських та інших чужих журналах. На початку в 90-их років Франко покидає журналістично-редакторську працю в газеті „Народ" і в осені 1892.р. їде до Відня закінчувати свою університетську освіту під керуванням відомого тоді славіста професора В. Яґіча. Результатом тих студій був докторський диплом у 1894.р. і дві спеціяльні праці з історії старого українського письменства: „Іван Вишенський і його твори" та „Варлаам і Йоасаф, старохристиянський духовний роман і його літературна історія". По смерті Омеляна Огоновського Франко виставляє свою кандидатуру на спустіле місце професора української літератури у Львівському університеті. Одначе на університетську карієру Франка дивилися деякі з завистю і призирством. Франка допущено до габілітаційного викладу /пробної лекції - „про венія леґенді"/, якого темою він вибрав „Наймичку" Шевченка/порівняння української поеми і російської повісти на той самий сюжет/. Потім відбулася вперта боротьба між кількома кандидатами, і Франко перепав.ж/ Цим зроблено велику кривду не тільки Франкові, але й усьому українському суспільству та українській культурі, бо позбавлено його спромоги звернути

ж/ - З того приводу пише Павлик до Драгоманова: „кандидатів на катедру маса - і добиваються вони її самими свинствами." /Переписка М.Драгоманова з М. Павликом, VIII, 197/.

всі свої сили на наукову працю. Поет мусить для заробітку далі писати на замовлення літературні твори та займатися публіцистичною і редакторською працею. А в тім Франко менше часу присвячує публіцистиці, а більше науковій праці попри поетичну. В рр. 1894 - 97. редаґує він двомісячник „Життє і Слово", вісник літератури, історії та фолкльору, перший справді европейський у нас журнал, де поміщує також свої літературні та наукові праці*/

Коли в 1898.р. заложено у Львові місячник „Літературно-науковий Вістник", Франко став його постійним співробітником і членом редакційної колеґії /поруч М. Грушевського та О. Маковея/. На нього, як і двох інших редакторів, спала велика і важка робота - редаґування присланих рукописів: перерібка мови, стилю, правопису, деколи і змісту. Неодин рукопис відомих і великих письменників /нпр. О.Кобилянська/ аж рябіє від надписаних рядків над їхніми власними. За те мова літературних і наукових творів у „Д.-Н.Вістнику" загально українська . Побіч такої важкої праці в цьому журналі Франко поміщує і свої власні праці, як „Із секретів поетичної творчости"- одну із перших розвідок про теорію літератури та основи поетики і стилістики, оснуту на джерелах европейської науки та зразках европейських теорій літературних. Далі друкує він літературні огляди й критику творчости західно-европейських письменників, як Е.Золя, Ґ.Гауптман, Д.Ліліенкрон, К.Ф.Маєр, Г.Зудерман, Я. Врхліцкі, та рідної літератури, а саме про Лесю Українку, М. Старицького, І.Тобілевича, В.Самійленка, А.Петрушевича, І.Гушалевича і загалом „Стару Русь", даючи хоч гостру але об'єктивну оцінку цих останніх на тлі галицького культурного життя. В тому журналі друкував теж Франко низку статтей про культурний і літературний рух в Україні п.нн „З останніх десятиліть

*/ - За відхід Франка від політики до науки і літератури нападався на нього Павлик, мовляючи: „взагалі скептично дивлюся на його наукову діяльність"; або: „не більшу вагу кладу на його докторську дісертацію", чи: „Франко відсувається від політики, бо хоче стати професором"." /Переписка М.Драгоманова з М.Павликом, VIII,153/. Одначе Драгоманів брав його в оборону, твердячи, „що Франко воліє писати про апокрифи, а не про аґрарні справи" - на це його "ліценція літтерарія". Я сам пишу і про апокрифи - то не можу проти нього виступати"./ Лист Драгоманова Павликові з 24.II.1894./ На ці закиди відповідав Франко: „Я зовсім не є ніякий політик, бо політика... се цинанство і крутарство. Лишаю привілей на політиків проводирям „соединених партій". /М.Зеров „До джерел". У.В. 1943, стор.135./

XIX. ст.", які пізніше вийшли окремою книжкою п.н. „Молода Україна". Тут старається Франко поставити питання розвитку української літератури та культурних змагань на площину західно-европейської критики.

За ініціятивою Франка заложено в 1899.р. „Українсько-руську Видавничу Спілку", що від того часу аж до кінця першої світової війни вела свою працю всебічно і видала кілька сотень книжок з обсягу української [illegible] эта чужої белетристики і популярної та наукової літератури, яку часто Франко редагував і забезпечував науковими оцінками, як нпр. Шекспірові і Байронові твори в перекладі Куліша. Тут вийшли і Франкові літературні та наукові праці,/як багато оповідань, збірки поезій та „Панщина і її скасовання"/.

Під кінець минулого століття Франко майже всеціло віддався літературній і науковій праці, яка стає його дальшим постійним заняттям. В 1904.р. викладав на наукових курсах у Львові історію української літератури, яка пізніше /в 1910.р./ появилася друком у зміненому та доповненому виді п.н. „Нарис історії українсько-руської літератури". Є це синтетичний огляд розвитку українського письменства від початків його до 1890.р. Цей нарис має до певного ступеня характер енциклопедично-бібліографічного огляду українського письменства, при чому культурні рухи й література XIX.ст. опрацьовані докладно і вичерпно, як у нікого з тодішніх істориків українського письменства XIX.ст. Навіть „Очерки по истории украинской литературы" Н.В. Петрова, що дають багатий огляд українського письменства XIX. ст. та кількісно перевищують працю Франка уступають у дечому Франкові під оглядом якости.

Щоб спопуляризувати і вірно представити перед чужинцями розвиток і ріст українського письменства, дає Франко огляд української літератури в польському „Квартальнік-у історичному" за 1892.р. основну наукову працю п.н. „Характеристика літаратури рускей XVI.- XVII.вв.", в якій вірно та докладно представив польському суспільству ту добу письменства, що віддзеркалює польсько-українські релігійні та національні відносини. /До речі - цей період українського письменства мало опрацьований і знаний був у той час серед нашого суспільства/. В чеському журналі „Сльованьскі Шпаргеглед" за 1898.р. поміщує

синтетичний огляд українського письменства п.н. „Література українско-русінска", а в російському енциклопедичному словарі Брокгавза і Єфрона дає короткий але всебічно й вичерпно опрацьований перегляд розвитку українського письменства п.н. „Южно-русская литература".

Всі епохи і роди українського письменства заєднотінтересували Франка і це спонукало його займатися й опрацьовувати різні питання з нашої літератури. Використовуючи видані вже пам'ятки старого українського письменства, або не опрацьовані ще в рукописах, він проводив основні філологічні студії на основі друкованих і рукописних матеріялів літератури й опрацював та опублікував друком студії про старе українське письменство: „Слово о Лазареві воскресенії", цінну пам'ятку, що причиняється до доказу автентичности „Слова о полку Ігореві", „Св. Климент у Корсуні" і чудо, зв'язане з його побутом у цьому місті, далі апокрифічне „Псевдоматвієве Євангеліє" і старохристиянський роман про „Варлаама і Йоасафа"*/. Франко особисто переглянув майже всі манастирські бібліотеки в Галичині, вишукуючи в них цінні рукописи. Він переглянув теж багато церковних і приходських старих книг і рукописів, купував їх або поручав передавати в бібліотеку Н.Т.ім.Ш. у Львові. На основі зібраного рукописного матеріялу видав цінну студію п.н. „Апокрифи і леґенди з українських рукописів" /Пам'ятки української літератури і мови/, тт.І - V, 1896 - 1910/. Це перший науковий огляд дуже цікавої тематики в старому українському письменстві про апокрифи і леґенди. Зібрані з українських рукописів, переважно знайдених по обох боках Карпат леґенди уложив за тематикою на леґенди старозавітні, новозавітні й есхатологічні. Кожна група попереджена основною джерельною розвідкою, що подає й висвітлює майже не знану до того часу ділянку української літератури. Окремо видає студію про „Острозьку Біблію" з 1580-81.р. в записках Н.Т.Ш. у Львові та розвідку п.н. „К истории южно-русских апокрифических сказаний" в „Київській Старині" за 1891.р. Дальшим вислідом цих праць Франка була студія про „Карпаторуське письменство XVII.- XVIII.ст., що є продовженням

*/ - Багато з мотивів та сюжетів давніх віків опрацював Франко в поетичній формі у збірці п.н. „Мій Ізмарагд". Тут представив життєві ідеали й мудрощі та етику тих часів.

вище згаданої монографії в польській мові. Заінтересування Франка зосереджуються тут на постатях Івана Вишенського та єпископа Шумлянського.

Близько до цього роду студій стоять праці про пасхальні вертепні драми, інтермедії та історію вірші в Україні, тощо. Крім того Франко видає малими книжечками багато популярно-наукових розвідок з української та всесвітньої історії і літератури.

Окремо треба згадати про праці Франка з ділянки українського фолкльору, до якого замилування виніс поет ще з родинного дому. В вірші „Пісня і праця" /з „Вершин і низин"/ згадує поет про те, як його мати співала йому народних пісень. Опісля він списав їх від матері та доповняв матеріялом, зібраним у рідному селі й околиці, а то і цілій Галичині. Поет видав друком багато фолкльорного матеріялу, як тексти, або в окремих опрацюваннях, як: „Жіноча неволя в українській пісні", „Наші колядки", „Пісня про правду і неправду", „Галицькі приповідки"/записані в рідному селі і в околиці - 5 томів/, „Студії над українськими народними піснями", „Хмельниччина в сучасних віршах".

З поміж праць Франка в ділянці мовознавства заслуговують на увагу м.і. праці з поля ономастики /назовництва/. Вислідом цих праць є велика студія про походження українських архаїчних прізвищ. Він вияснює їх формально-структуральний і змістово семантичний бік з допомогою історичних і діялектичних признак української мови.

Крім того видав Франко у двох томах Шевченкового „Кобзаря" з критичним поданням варіянтів та наголосів, так дуже важних для усталення акценту в Шевченковій мові. В світлі сьогоднішніх дослідів не всі ці наголоси правильні. Слід згадати також видання поезій Федьковича.

За великі заслуги, покладені на поле української науки, Харківський університет надав Франкові титул почесного доктора філософії, а товариство „Просвіта" у Львові іменувало його в 1908.р. своїм почесним членом. В той час Франко знову старався про катедру слов'янських мов у Львівському університеті та на жаль важка недуга підірвала його фізичні і духові сили, і з того часу, хоч Франко працює далі невтомно, затрачує свою оригінальність. Він перевидає попередні твори, та вже менше

нових. Поволі ослаблюється Франкова пам'ять і працездатність. А всежтаки, не зважаючи на цей важкий стан Франка, українське суспільство в 1918.р. вшанувало сорокліття його літературної і наукової праці величавим ювілеєм.

Короткий, куди не вичерпний, та енциклопедичний огляд наукової праці Франка це буде хоч позірно повний, коли не згадати в загальному, що Франко крім окремо друкованих праць заповняв своїми роботами майже всі українські і багато чужих журналів впродовж чотирьох десятків років. Чи то більші студії або монографії, чи довші і коротші статті, або т.зв. причинки до вияснення якогось уже опрацьовуваного питання, чи то рецензії й огляди - все те висліди невсипучої праці, бистрого ума, глибокого і критичного розгляду якоїсь проблеми опрацьованої Франком і спрямованої на поглиблення української культури. Його наукові праці причинилися до спопуляризування української науки, а також і українського національного питання серед інших европейських народів. І хоч під кінець життя послабла видатність і вартість його наукових праць, то це уступає перед величиною попередніх досягнень. Тому й можна виправдати Франка його власними словами, що їх сказав він уже на ювілеї своєї двадцятьп'ятилітньої діяльности: „Певна річ, що у моїй дияльності було чи мало помилок, - але хто ж, роблячи якесь діло, не помилився? Та нині я можу дивитися на ті помилки спокійно, бо знаю, що або мені самому або іншим вони служили осторогою і наукою. А щодо себе самого я завсіди держався тої думки: нехай пропаде моє ім'я, але нехай росте і розвивається руський народ!"

Ярослав Левицький

СТАН УКРАЇНСЬКОГО ДУХОВЕНСТВА В другій половині XVI і на початку XVII.ст.

В другій половині XVI. і на початку XVII.ст. українське світське духовенство представляє досить поважне число. Хоч міста й місточка України мали менше населення, як тепер, мали тоді більше духовенства. Те саме було по селах. Частогусто стрічалися такі села, де було два священики та дві па-

рохії. Церква в цей час була великою і важною потребою села. Між іншим, приманювала вона численних осадників і в цей спосіб причинялась до колонізування нових теренів.

Історик тодішних часів, Сакович твердить, що хоч дуже багато церков було в Україні, то одначе це не може свідчити про побожність українського населення, бо часто церкви повставали в наслідок незгоди між селянами і панами, або священиками.

В трьох епархіях нинішної Галичини було перед першою світовою війною приблизно 2200 священиків при несповна 3400 церквах. Статистика XVI.ст. виказує, що стан цих земель виносив 1600 священиків, а треба взяти, ще під увагу, що населення за цей час збільшилося на бодай яких 7 - 8 разів. У порівнянні з теперішнім станом духовенства було п'ять - шість разів більше, у відношенні до вірних.

У Львові в цей час було вісім церков крім манастирів, у Перемишлі тринадцять, в Галичі сім, в Коломиї шість, в Теребовлі чотири, в Белзі чотири. Села кількістю коло п'ятдесят господарств, як: Угринів, Черхави,- мали по двох священиків. Чим далі на схід, тим менше було по селах священиків,/ припадало на одного священика чотири села/.

Ще більш яскраво важности церковних справ тодішньої суспільности свідчить факт, що духовні, монахи та різні т.зв. церковники і їхні родини становили не менше,як 10% всієї української людности.

Особливий привілей в цей час мали війти. Вони крім громадських справ занимались і церковними Випрошували від старости, або дідича ґрунт на парохію, будували церкви і ін. Були випадки, що війти, а переважно їх сини святилися на священиків. Батько війт будує церкву, а сина готує на священика. Пан це затверджує і надає ще церковний лан для священика.Цим тісним зв'язком священства з війтівством пояснюємо і те, що церковні лани не були навіть докладно відділені від війтівських чи панських земель.

Крім священика при церкві був ще дяк, паламар і проскурниця. Декуди по селах були навіть діякони. По більшій части ці церковні посади обіймала родина священика. Зі зрозумінням та зі збільшенням священичих родин,творилися нові парохії

та нова церковна обслуга. Щоб доступити діяконства, члени священичої родини відбували практику при церкві, як паламарі, дяки, тощо. Ті, що не мали щастя, або мали перешкоду до свячень / два рази жонаті / лишалися на завсіди на цих постах.

Ролю проскурниць сповняли переважно вдови по священиках або дяках. Практику обсади церковних урядів священичими синами пояснювали тим, що зі священичих синів не було „гультаїв", бо вони завсіди віддавались церковній службі. Як священик, так і церковна обслуга удержувалася з датків багатирів, вірних та церковних доходів.

Дідичність в українському духовенстві почала розвиватися з давних часів. Фамілійно - світське життя українського духовенства було причиною, що наші церковні уряди трактовано з більш світського становища. Завдяки цим відносинам творилися правдиві священичі династії, в яких стан священичий переходив з роду в рід протягом століть. Були випадки, як по селах так і містах, що деякі родини держали парохію сотки літ в своїм роді, а зводилися лише тоді, коли в роді не ставало мужчини, тоді і продавалася парохія постороннім.

Звичайним явищем було те, що церква мала свій лан орного поля, відповідну частину сіножатей, городів, право вруб[illegible], та безплатне користування млином. На церковному полі мав священик право осаджувати своїх підданих, розуміється з певним обмеженням. Крім доходів з землі, діставав священик ще різні данини від парохіян. Найбільш знана була т.зв. хлібна данина, або „скіпщина". Скіпщина ця рівнялась колишній десятині з часів Володимира Великого. Знані ще були доходи в той час від церковних служб, проскур, побори великопостні, великодні, збори хліба, яєць і інших речей.

Як не однакові були обов'язки селян супроти священиків, так і не однакові обов'язки мали священики. Спочатку ставилась королівська влада до священиків досить прихильно. Від XVI.ст. починають накладати на священиків податки від золотого до гривні, від церковного лану або церкви. Хоч соймова конституція з 1659.р. постановляла, що „руське" духовенство має бути вільне від податків, панщизняних робіт, підвод, то всетаки різні державні урядовці не трималися цієї постанови, а робили по-свойому. Дуже часто в XVI. ст. не було навіть від панщини та підданства вільне. Дідичі дуже часто вимага-

ить від священиків своїх сіл, щоб вони платили їм відповідні податки та відробляли панщину. Таке відношення до священика принесло панові вигоду, бо священик ставав легким способом новим джерелом доходу для пана. Через це пан не дивився на моральну вартість особи, шукала парохії, не журився моральними потребами своїх підданих, але дивився лише на ситу священичу калиту, звідки черпав немалий зиск. Продаж парохій являється в цей час буденним явищем. Щойно зарядження Замойського синоду, рішуче виступило проти того страшного становища і практика ця почала поволі зводитися.

Тяжкий цей стан українського духовенства тривав протягом століть. Покращання відносин прийшло аж тоді, коли Галичина після розбору Польщі відійшла під Австрію, а остаточно після знесення панщини в Австрії 1848 р.

Зате духовенство східної України опившись під владою Росії підпадало все більш та більш під вплив московських владик, а ці робили собі з них покірне знаряддя для своєї московської політики.

С Е М І Н А Р І Й Н А Х Р О Н І К А

1. В п'ятниця 31. V. ц.р. відбулась на замку Гіршберґ заходом УСГБ святочна академія з нагоди 30-річча смерти Івана Франка. Вступне слово виголосив голова УСГБ Маринович Роман. Декламували Левицький Михайло та Цугорка Дмитро віддекламували такі Франкові поезії: „Пролог до Мойсея" та „Вівере мементо"і „Якби ти знав". Доповідь про наукову творчість Франка виголосив професор Д-р Василь Лев. Хор богословів під керуванням професора Цісика Володимира відспівав пісні "Прометей", „Виє буря", „Даремне пісне" та „Хор підземних ковалів". Повне успіхів свято закінчено національним гимном.

2. В суботу 1.VI. ц.р. виїхав хор богословів на запрошення Мюнхенської УСГ до Мюнхена, де він своїми піснями доповнив програму святочної академії в честь Івана Франка. Хор під проводом проф.Цісика Володимира вдало відспівав пісні : „Прометей", „Виє буря", „Даремне пісне" та „Хор підземних ковалів". Перший виступ богословського хору у Мюнхені здобув собі признання й похвалу гостей та з'єднав симпатії місцевого

українського студенства і старшого громадянства.

3. 28.V. ц.р. Ректора Духовної Семінарії урядив дьома автами прогульку до Штарнберґського озера. Там чекав на учасників, вже давніше замовлений невеликий корабель. Протягом двох годин зроблено понад сорок кілометрів дороги по озері. Приємна їзда, прикрасні довколишні краєвили та гарна погода, залишили за собою гарні враження.

4. Заходом культурно-освітного сектора УСГБ відбулися на замку Гіршберґ для богословів такі реферати:

а/ проф. Гришко: „Українська державність на тлі історичних наук",

б/ проф. Ващенко: „Нічшеянізм і християнська мораль",

в/ проф. Шерех : „Українська підсовєтська література за останні десятиріччя".

Всі ці реферати, з основним та актуальним змістом викликали серед богословів велике зацікавлення й заінтересування та дали багатотповчальних напрямних.

5. З днем 23.VI. ц.р. скінчився зимовий семестр у гр.кат. Духовній Семінарії на замку Гіршберґ. Час вакацій від 23.VI.до 1.VII. призначено на здачу кольоквіюмів.

6. Дня 1.VII.ц.р. розпочалися виклади літнього семестру, що дають тривати до кінця жовтня ц.р.

7. В суботу 8.VI. перед Зеленими Святами, відправив о. Ректор в каплиці Духовної Семінарії при гарно влаштованій могилі з почесною стійкою пластунів, поминальну Службу Божу з Панахидою за поляглих героїв, що зложили і далі складають своє життя на жертівнику любови для своєї батьківщини. В коротких словах згадав о.Ректор імена визначніших наших духовних та світських провідників, що в посвятою та любов'ю віддавали свої сили та своє життя для добра рідного краю. Співав хор богословів.

8. Дня 17.VII. відбулися ширші сходини УСГБ, з короткою інформативною доповіддю Д-ра Лончини про товариство „Основа", яке починає тут на чужині продовжати свою діяльність, Як бувший голова „Основи" з'ясував доповідач працю та діяльність цілого товариства в 30-их роках під Польщею, про зв'язки з міжнародним католицьким товариством „Ракс Романа", та про становище, яке займала „Основа"супроти інших наших товариств.

Після доповіді виб'язалась жива і цікава дискусія. Під кінець сходи претендент запропонував богословам, щоб вони причинились до співпраці та до продовження діяльности „Основи", яка, як і передше працює над християнсько-католицьким усвідомленням серед сього народу, та виступаючи, як член „Пакс Романа" на міжнародньому форум, заступати інтереси української нації.

9. Дня 26.VII. ц.р. відбули студенти разом з оо. і пп. професорами прогульку автами до Обераммерґав /славний традицією театр пасійних вистав/ та до замку баварського короля Людвика II. в Ліндергоф-і. /Прикрасні будівлі замку в барокково-рококовому стилі на зразок Версайлю Людвика XIV. в Парижу/, і маґретанський кіоск, штучна печера, паркові альтани, тощо. Дальше до манастиря оо. Бенедиктинів у Етталь, /монументальна рококова церква/. Корисний настрій піднесло принагідне оглядання підальпейських та альпейських краєвидів.

Б.М.

П Р О Г У Л Ь К А Д О О Б Е Р А М М Е Р Ґ А В

З піснею на устах виїзджаємо автом із нашого замку. Важко гуде рушій, скоро минаємо дрімаючі у ранній мряці смерекові ліси, ген далеко луною відбивається рефрен пісні - „Ой, ти земле, ой ти чорна..."

Погідний липневий ранок. Золотіють у промінні сонця лани доспілої пшениці, видніють у повені зелені недалекі села.

Їдемо... Чим раз виразніше майоріють перед нашими очима в цілій своїй величі баварські Альпи. Дві години їзди і ми в історичному Обераммерґав. Мале, незамітне село у підніжжі гір. По лівій стороні велика будівля славного театру - мета нашої подорожі. Хоч тепер не має тут жодних вистав, все таки можна щоденно побачити десятки цікавих прогульковців. Саме перед нами ждала російська група.

Появляється провідник, і ми входимо до великої галі театру, що може змістити шість тисяч глядачів. Оглядаємо імпозантну сцену, збудовану зо всіма вимогами модерної техніки, та окремі кімнати з одлнами акторів.

„ люта пошесна недуга - як пишуть у хроніці,- пояснює провідник - шаліла в цьому селі ...За короткий час жертвою пошести впало вісімдесят людей. Перелякані мешканці села роблять торжественний обіт збудувати театр, де будуть відбуватися великострастні вистави. І дійсно після цього - каже хроніка - не було чути більше ні про один смертний випадок. Вдячні мешканці сповнили обіт, а ідея страсних вистав стала обов'язком і традицією грядучих поколінь, що сповняли її вірно до наших часів, та довели до вершин сучасного мистецтва. Театр відвідували перед війною тисячі туристів з цілого світу, що з гордістю підкреслює при кінці провідник. Таки здається, що сам фавк існування подібного театру вирив своєрідне релігійне тавро на мешканцях села.

Сідаємо в авто і починається другий етап нашої прогульки. Їдемо до королівського замку баварського короля Людвика II. в Ліндергоф-і. Дорога в'ється альпейським межигір'ям, повна небезпечних закрутів. Майже в полудне в'їзджаємо крізь вузький деревляний міст до королівського городу. Скромний відпочинок і ми йдемо до городів і замку. Скрізь тут багато краси та чару, мимохіть пригадується біблійний райський город. Буйна розкішна рістня, квітники, водограї, статуї з грецької мітольоґії.

Входимо до штучної підземної печери. Віє приємним холодом, якого нам так потрібно по полудневій жарі. Різноколірові електричні світла освітлюють тут і там печеру. Це все творить разом поемну фантастичну картину з казок „Тисяч і одної ночі", або повістей Юлія Верне. Печеру зроблено „штучно для театральних вистав „Тангойзера" і „Льогенґріна" Ваґнера. Та правдивою атракцією має бути сам королівський замок, який з черги маємо оглянути. Входимо у вестібуль. Впадає в очі мініятурна гарна статуя на коні французького короля Людвика XIV.та золотом виписані слова „Немає кращого під сонцем". Переходимо цілий ряд кімнат, що блистять-капають від золота. Подивляємо стіни вистелені дорогими ґобелінами, прекрасні твори мистецтва з епохи Людвика XIV. Одна кімната краща від другої; не знати на що більше звертати увагу. Цей замок є мініятурним наслідуванням парижського Версалю. Молодий,інтеліґентний провідник подрібно оповідає історію замку та трагедію життя короля, що серед цього багатства не міг знайти щастя, тоді коли найбідні-

ший королівський слуга міг чутися вповні щасливим. Виходимо із замку, прощаємо симпатичного провідника. Хтось з нашої братії неначе відгадує мою думку, висказує афоризм із св.Письма „Все - марнота над марнотами". Сонце клонилося до заходу, коли ми запорошені та змучені вертались „у свояси".

Матвіїв Василь

ІЗ ВИДАВНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТИ НАШОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ГРОМАДИ.

Ще на початку минулого семестру, утворено при УСТВ на замку Гіршберґ кооперативно-видавничий сектор, з метою видавання скриптів для студентів Богословії. З огляду на те, що відчувається пекучий брак відповідних підручників, передовсім у рідній мові, потрібних до богословських студій, згаданий сектор постановив видати деякі скрипти та підручники друком. Утворено видавничі гуртки, яких завданням було виготовити рукописи за викладами дотичних оо.і пп. професорів. Хоч цієї постанови не вдалося вповні зреалізувати, всетаки праця увінчалася успіхом.

А тепер видано вже такі скрипти.

1. На філософічному відділі:

„Вступ до філософії"

„Логіка".

Зв'язко і коротко зібраний зміст своїх викладів і опрацьовує сам о. проф. Др. Маланчук. Технічну частину переписування та печатання на гектоґрафі веде тов. Богдан Чопик, студ. І. року. Також у цей сам спосіб докінчується уже друга частина Критики", що незабаром появиться в розпродажі.

На гектографічній масі розмножується також „Граматика старо-болгарської мови" /письмо; зразки відмінювання/, яку зладив проф. Д -р Василь Лев та „Літургічний текст", переписуваний за чергою богословами II. курсу. Технічну сторінку друкування веде тов.Василь Мартиник, студ. І.року.

Крім того кооператива закупила для студентів 40 примірник праці проф. Дільса „Альткірхенслявіше Ґраматік".

Працею на поважнішу міру, є видавання більшого підручника п.н. „Історія Української Церкви". Його основою став скрипт проф. Д-ра Миколи Чубатого, виданий Богословською Академією у Львові в 1933.р. Передрук цього скрипту, ведеться під редакцією Д-ра Анатоля Базилевича, який, узгляднюючи деякі пропуски, чи найновіші відкриття бажає доповнити скрипт проф. Чубатого та в цей спосіб зготовити поважну, історичну працю. Друкування на циклостилі переводить тов. Степан Сулик, студ. I. року.

Спід циклостилю тов. Сулика Степана вийде незабаром перша частина „Обрядів" /вступ, про релігійні культи, про храм, ризи, посуди та пасхалія/, зладжена о. проф. Зиновієм Нарожняком.

II. На теологічному відділі видано такі скрипти: „Догматіка фундаменталіс" і „Де сакраментіс ін ґенере", за викладами о.проф.Д-ра Михайла Сопуляка. Рукопис першого скрипту зладили: Тов. Мирослав Байрак, студ. IV.року і тов. Любомир Мудрий, студ. IV.р., а рукопис другого опрацювали: тов. Павло Баб'як, студ. IV. року і тов. Степан Рущак, студ. III.року.

Незабаром мають появитися перші сторінки „Життя Христа", якого рукопис за викладами о. Ректора мітрата, Д-ра Василя Лаби зготовили тов. Юрій Сполітакевич, студ. V.року і тов. Павло Лабінський, студ.III.року.

В половині серпня ц.р. вийде скрипт „Обряди або Літургіка української гр.кат. Церкви", що його за викладами о.проф. Зиновія Нарожняка зладив тов. Василь Матвіїв, студ. IV.року.

Усі ці скрипти на теологічному відділі задля браку технічних засобів друкуються латинськими черенками.

В найближчих днях віддається до передруку „Теольоґіа мораліс", „Супреже право", „Річеве право" та приготовляється рукопис фундаментальної догматики /продовження/ „Де сакраментіс".

Всі вище згадані скрипти та підручники призначені виключно для вжитку студентів богословів, одначе з них могтимуть користати також і священики та посторонні особи.

ЩО - ДЛЯ ЦІКАВОСТИ НЕ - ЗАШКОДИТЬ ЗНАТИ...?

1. Що таке шімбун? Декому з наших читачів напевне доводилося читати дещо про Японію та японський нарід і зустрічатися із словом „шімбун". Шімбун - по-японськи: часопис, газета, відомості. Перша газета в Японії появилася в п'ятдесятих роках минулого століття. Це був тижневик „Батавія - Шімбун", який був перекладом різних повідомлень із голяндської мови; японські ж повідомлення займали там дуже мало місця. Перша щоденна газета появилася в 1871.р. в Йакагамі - „Шокагама Майнічі Шімбун". У 1937.р. в Японії було 1214.загет,причому в одному тільки Токіо виходило 700, в Осака 140 газет , а решта в інших містах.

В японському письмі кожне слово, залежно від його змісту, має свій окремий знак, а не, як у нас складається із букв. Це дуже утруднює друкування і читання газет. Як правило, в Японії газета вживає не більше, як три тисячі знаків для слів, що цілком вистачає для того, щоб порозумітися зі своїми читачами.

2. Х а р ч і м а н д р у ю т ь. Макарон - це народня італійська страва, але її первісною батьківщиною є Китай. Зі сходу примандрувала до нас також квасна капуста. Орієнтальні люди майже зовсім її не вживають, залишаючи квасну присмаку европейцям.

3. П а ц і є н т з 3257 рецептами. В 1897.р. помер на Рівієрі якийсь віденець, залишаючи в складку своєму знайомому пакет з написом „Моє дороге життя". В пакеті знайдено 3257 лікарських рецепт, виставлених найвизначнішими сучасними німецькими, італійськими, французькими, англійськими і російськими лікарями. Печатки різних аптек на рецептах доказують, що рекордовий пацієнт насправді використав усі ці рецепти для рятування свого здоров'я і життя.

4. Т у н е л ь к р і з ь д е р е в о. - В горах Сієрра Невада /південна Еспанія/ ростуть велетенські кипариси, що досягають 120 метрів височини й 6 метрів ширини. Прокладаючи новий битий шлях, управа одного міста, що лежить у згаданих горах, стала перед проблемою: зрізати одного велета

що стоять на перешкоді новій дорозі, - або пробити крізь нього тунель. Вибрано другу. Операція вдалася на 200%, нарід мав дорогу, а кипарис здоров'я і сатисфакцію, що як ґулівер ліліпутів, може пропускати поміж ноги суетні людські вози і автомашини.

5. Що в нас власне без води?

Коли людина зараховує своє тіло до фізично твердих тіл, то помиляється щонайменше в 50%. Бо навіть така тверда субстанція, як кість, складається на 50 % з води - про м'якші складові частини людського тіла, нічого й говорити. Печінка - вода на 61%, „залізна"мускулятура тіла на 72%. Очна склиця держить зі своїм 98% рекорд, хоч недалеко позаду лишилося серце і - хто б сподівався?! - мозок. Серце складається з води в 75%, а мозок навіть 78%, / чи дивниця тоді, що так багато людських думок і слів - вода?/.

Спортовий куток

НАШИМ КОПУНАМ

„В здоровому тілі - здорова душа" - це спортове гасло, що не стратило і довго не стратить змісту. Як колись старинні греки захоплювалися своїм „пентакльон-ом", так і сьогодні численні глядачі приїзджають з далеких сторін, щоб побачити меч двох визначних дружин, чи глянути на змагуна - переможця, який зумів присвоїти собі ідеал фізичної культури, тобто зробив тіло слугою своєї волі.

Ні надзвичайних мечів, ні рекордів не можна вимагати від нас, бо ж обставини і брак свякого виряду нам на це не позволяють. Ми мусимо обмежитися до мінімум, але це мінімум поставити на правдиво спортовому рівні.

Наша новозаснована дружина копаного м'яча заповідає успіх та робить великий крок в перед у нашому спортовому житті. Ні брак виряду, ні відповідного гриша не знеохочує змагунів. Розуміється, що тепер не можна вимагати від дружини високої кляси гри, чи ідеальної зіграности. Це прийде вчасом. Зрештою, інтеліґентний глядач не йде на спортові змагання на те, щоб побачити котра дружина переможе. Його цікавить передовсім те, як змагуни грають. Тому то він не захоплюється висо-

ким вислідом гри, а тільки тоді, коли побачить, що на грищі панує воля над тілом. Цього саме бажане молодій нашій дружині на шляху її спортового життя.

- ЛЕМ -

СПОРТ У СВІТІ...
/передрук/.

Центральне Українське Допомогове Бюро в Лондоні уфундувало мандрівні нагороди у виконанні проф. Сергія Литвиненка для найкращих українських дружин у легко-атлетиці, відбиванці чоловіків і жінок та копаному м'ячі.

У вересні ц.р. відбудеться в берлінському олімпійському стадіоні міжнародне спортове свято. До участи запрошено Бельгію, Данію, Англію, Францію, Чехію, Голяндію, Люксембург, Норвегію, УСА і Сов. Союз.

В шаховому турнірі в Сантандер переміг 14-ти літній еспанець Артуро Помандер, еспанського мистця Антонія Медіну.

Мистецтво південної Німеччини в копаному м'ячі добула дружина ВФБ Штутґарт.

Норвеґія перемогла Фінляндію в копаному м'ячі з високим вислідом 12 : 0.

З РЕЛІГІЙНО - ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Преосвящений Іван Бучко в Ріміні.

До нас прийшла спізнена вістка про відвідини Преосв. Др Івана Бучка враз із о. Др. Біляничем табору полонених Української Дивізії в Ріміні /Італія/. Владика, якого вся Дивізія витала незвичайно торжественно відправив для полонених вояків і старшин архієрейську Службу Божу, на якій співав прекрасно хор. У своїй проповіді підняв владика усіх таборовиків на дусі, закликаючи їх до кріпкої віри в Бога, що не залишає без помочі нікого, хто до Нього звертається.

Українсько-католицькі єпископи в Злуч. Державах.

Преосв. Константин Богачевський і Преосв. Амвросій Сенишин розіслали до своєї преси в Америці заяву, в якій

протестують проти насильного „навертання" українців католиків у Галичині на російське православ'я. В заяві сказано мін., що большевики ув'язнили гр.-кат. єпископів, повбивали священиків, а мирян масово вислали на заслання.

Конференція східних обрядів відбулася в Ню Йорку 12.і 13.квітня ц.р. На тій конференції виступали як промовці: о.Генрик Бек із Семінарії в Далінґтоні, о. Д.Шмаль із Семінарії в Мунляйні, о. Й.Ледит, проф.східної теології в Квібеку /Канада/, о. Ст.Ґулевич, канцлер карпатсько-української дієцезії в Піцбурзі та о. Тома Мек Магон. Останній реферував справу насильного касування Унії в Галичині та в Карпатській Україні. Єпископ-помічник українсько-катол. єпархії в Злуч.Державах, преосв. Амвросій Сенишин, відправив 13.IV.ц.р. архієрейську Службу Божу в катедрі св. Патрика в Ню Йорку в асисті священиків дієцезії піцбурської та інших східних обрядів. Співав хор церкви св. Юрія в Ню Йорку під управою п.Теодора Онуфрика.

ВПР. мірат о. Перрідон, що опікується українцями-катол. у Франції, Англії та Люксембурзі, дістав від Конґреґації Східної Церкви припоручення заопікуватись також українцями-катол. в Голяндії, Данії і Швайцарії. Душпастирем для українців католиків у Швайцарії призначений о.Буґера Іван.

Католицькі єпископи в Англії подали Організаці З'єднаних Націй заяву, в якій домагаються м.ін: пошанування прав особистости, релегійної основи для людського братерства, проголошення любови, як принципу об'єднання народів, підтримки і допомоги слабим. Преса і радіо повинні піддержувати справжній інтернаціоналізм. Вкінці єпископи домагаються свободи релігій для всіх людей.

Поминальне богослуження за українських катол.єпископів, священиків та взагалі всіх українців, що погибли в обороні єдности Христової Церкви у вязницях та на засланні, відправлено 28.IV. ц.р. в кадедральному храмі в Буенос Айрес. Арґентина.

П р о ф а н а ц і я.

Католицька преса подає з обуренням вістку, що над Галилейським озером, куди нераз переходив і голосив свою науку Ісус Христос, отворив якийсь підприємець модну пляжу з дансінґом, джез - оркестром, сітківкою і плавацими змаганнями.

К а т а с т р о ф а л ь н е з м е н ш е н н я п о к л и к а н ь до священичого стану у Франції нотують тамошні католицькі часописи. Причину подають: втечу сільського населення до міст, відділення Церкви від держави і погані наслідки в ділянці моралі після першої світової війни. Подібне явище можна було засфсервувати після першої світової війни в Чехословаччині. У двох університетах у Празі, чеськім і німецькім, було разом 11.000 студентів, а на спільній для чехів і німців теології було всього 26 студентів /у тому числі 3 українці з Галичини/. І чи ж можна дивуватися, коли нині на п'ять міліонів 530.000 голосуючих у Чехії та Моравії здобули католики тільки 1,127.000 голосів ?

Ц е р к в у д л я р у с с к и х у н і я т і в отворено в Мюнхені. Служби Божі в ній служать у церковно-слов'янській мові з російською вимовою. Церква міститься при вулиці Рентґена /Боґенгавзен/ Ч:5.

Б і л о р у с и н и - к а т о л и к и в і з а н т і й с ь к о г о о б р я д у,

що живуть у Німеччині підлягають на основі рішення св.Конґреґації для Східної Церкви в Римі з дня 13.IV.ц.р. юрисдикції Апостольського Візитатора й Адміністратора для українців-католиків у Німеччині о. Николая Вояковського. У зв'язку з цим в „Урядовому Вістнику" Апост. Візитатури й Адміністратури /Ч:7. за липень ц.р./ появилося гарне послання о. Візитатора Н. Вояковського до білорусинів-католиків візантійського обряду в українській та білоруській мовах. Крім того це саме послання в булоруській мові появилося окремо і його поширюють тепер серед наших братів - білорусинів.

XX.К о н г р е с "ПАКС РОМАНА " відбудеться 27. VIII. ц.р. в місті Фрайбурзі у Швайцарії. "Пакс Романа"-це

мі народня студентська організація, основана 25 років тому. Вона повстала наперед в Еспанії, Голяндії і Швайцарії, пізніше поширилася на ввесь світ. Представники українських студентів, що вже брали участь у попередніх конгресах „Пакс Романа"повинні взяти обов'язково участь і в цьогорічному конгресі.

П р о б о р о т ь б у з Ц е р к в о ю
в гітлерівській Німеччині свідчить найкраще факт, що влада замкнула була 434 католицькі щоденники і 435 католицьких журналів, що їх місячний наклад становив 24 міл. примірників!

4 2 д е р ж а в и
мають дипломатичних представників при Апостольській Столиці в Римі.

= X =

Видає Редакційна Колегія Студентської Громади Богословів.

Писав і опрацював технічну сторінку
Степан Сулик.